

THOMAS CATHCART & DANIEL KLEIN

ARISTOTEL ȘI FURNICARUL MERG LA WASHINGTON...

mic antitratat de abureală politică

traducere din limba engleză
ADRIANA BĂDESCU

NEMIRA

CUPRINS

Introducere	7
I. Strategia discursului înșelător	17
II. Strategia „Ba pe-a mă-tii“	65
III. Strategia jocului de picioare elegant	103
IV. Strategia <i>Star Trek</i>	129
V. Extra Credit	149
VI. Dezbaterile	165
Test	169
Biografii selectate ale aburitorilor	172
Credite ilustrații	179
Mulțumiri	181

I

STRATEGIA DISCURSULUI ÎNȘELĂTOR

Cum să aburești cu exprimarea ambiguă

EROAREA LUNETISTULUI TEXAN

Un politician cu adevărat abil, demn de a fi supranumit Mare Păcălici, știe că o eficientă modalitate de a ne prosti este iuțeala de mână verbală, capabilă să ne distragă atenția de la diverse neajunsuri, cum ar fi adevărul deficitar. Și un mod artistic de a strecura un adevăr deficitar într-o argumentație este acela de a *reformula întregul context care face ca o afirmație să fie adevărată* – vechea Schimbare Epistemologică Pronto.

Ascultați-i pe acești trei arbitri de baseball discutând despre felul în care „strigă” loviturile nepermise.

ARBITRUL 1: Eu le strig cum le văd!

ARBITRUL 2: Eu le strig așa cum sunt!

ARBITRUL 3: Nu sunt nimic până când nu le strig eu!

Arbitrul 3 este un tip care știe că are autoritatea de a defini realitatea așa cum vrea el.

La fel este și Dick Cheney. Ca orice alt aburitor de calitate, el știe cum să exploateze stratagema lunetistului texan sau, așa cum îi spun logicienii, *eroarea lunetistului texan*. Vice-președintele sau, cum îl numesc logicienii, vicepseudolog, este un veritabil specialist al acestei strategii:

Păi, dacă mă uit bine, văd că este în realitate o afirmație care zice că există zone ale Irakului în care lucrurile merg destul de bine. De fapt, am vorbit chiar ieri cu un prieten care a parcurs cu mașina drumul de la Baghdad la Basra, vreme de șapte ore, și a constatat că situația s-a ameliorat considerabil față de acum aproximativ un an, validând într-un fel opinia britanicilor, anume că au înregistrat progrese în sudul Irakului și că deci își pot retrage o parte din efective.

Vicepreședintele DICK CHENEY, comentând știrea că britanicii vor începe să-și retragă trupele din Irak, februarie 2007

Noi considerăm acest lucru un succes.

Purtătorul de cuvânt al Consiliului Național de Securitate al SUA, GORDON JOHNDROE, comentând aceeași știre, februarie 2007

Cum dai o altă față unui eșec răsunător? Să zicem că ești implicat într-un război pe care l-ai promovat ca fiind un conflict între o „Coaliție Voluntarilor” și o „amenințare teroristă”? Să mai spunem și că „amenințarea teroristă” pare din ce în ce mai mult un război civil. Și că doar un singur membru al coaliției tale era

dispus de la bun început să angajeze un număr semnificativ de militari. Să menționăm că o altă țară tocmai a anunțat că este pe cale să înceapă retragerea trupelor proprii din conflict. Să mai zicem și că toate acestea se întâmplă exact atunci când tu te străduiești să-ți convingi compatrioții că ar trebui angajate *mai multe* trupe în luptă. E o problemă, nu-i așa?

Nu și dacă ești un lunetist texan. Fiindcă apelezi la același truc pe care-l foloseai în adolescență pentru a-ți impresiona amicii cu precizia ta. Tragi câteva gloanțe în ușa hambarului și *pe urmă* desenezi o țintă în jurul lor. „Hei, băieți, vedeți aici? De fiecare dată chiar în centru!” Spui că rezultatul-plească e exact obiectivul pe care l-ai vizat de la bun început. Și printr-o schimbare pronto, eșecul se transformă într-un succes.

E ca și când (pentru a da un exemplu la întâmplare al erorii cu lunetistul texan) după ce și-a împușcat gazda, pe Harry Whittington, în față, gât și piept, cu alice, la Armstrong Ranch, în sudul Texasului, Cheney ar fi zis: „Asta ilustrează politica noastră externă, de tipul «întâi tragi și pe urmă întrebi».”

În ceea ce-l privește pe încrezătorul Gordon Johndroe pe care l-am amintit, el a continuat spunând: „Condițiile din Basra s-au îmbunătățit suficient pentru a putea transfera într-o proporție mai mare controlul în mâinile irakienilor. [...] Statele Unite intenționează să cedeze responsabilitatea forțelor de securitate irakiene și să-și reducă efectivele proprii din Irak.”

În regulă, să-i dăm diavolului ce-i aparține. În conformitate cu majoritatea comentatorilor, situația în Basra s-a îmbunătățit într-adevăr într-o asemenea măsură, încât

o retragere a trupelor putea fi luată în considerare. Dar n-ar fi trebuit ca respectivul membru al coaliției să se fi oferit să-și redirecționeze respectivele trupe într-o regiune în care situația nu era atât de roză? Să zicem la Baghdad sau la Anbar, unde factorul suprem de decizie se pregătea să expedieze alți douzeci și una de mii cinci sute de militari americani?

Nu???

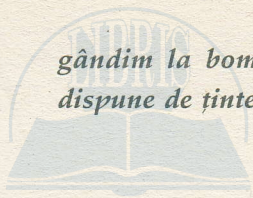
Chiar în centru!

IGNORATIO ELENCHI

(Ignorarea chestiunii)

Unul dintre marii maeștri ai aburelii politice este fostul secretar de stat al Apărării, Donald Rumsfeld, omul care nu numai că s-a năpustit asupra presei fiindcă n-a priceput cum stau lucrurile (în versiunea *lui*), dar care s-a bazat pe faptul că ziariștii (și toți ceilalți pe lângă ei) nu vor pricepe cum stau lucrurile, ca să-și poată impune el punctul de vedere. Să luăm, de pildă, această referire la un clasic al genului:

În după-amiaza zilei de miercuri (după 11 septembrie), secretarul Apărării, Rumsfeld, vorbea despre extinderea obiectivelor urmărite de reacția noastră (față de Al-Qaeda) și despre „obținerea Irakului”. Secretarul de stat Powell a ripostat, insistând pe focalizarea asupra Al-Qaeda... [dar] Rumsfeld s-a plâns că nu există în Afghanistan ținte potrivite pentru a fi bombardate și că ar trebui să ne

*gândim la bombardarea Irakului care, susținea el, dispune de ținte mai bune.**

RICHARD CLARKE, *Against All Enemies:*

Inside America's War on Terror

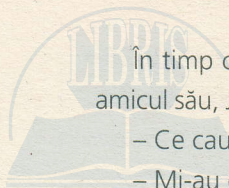
Ținte mai bune? Clarke nu și-a putut crede urechilor:

„Mi-am spus că e ceva aici ce nu pricep”, am răbufnit [către Colin Powell]. „După ce am fost atacați de Al-Qaeda, a ne duce acum și a bomba Irakul în chip de răspuns ar fi ca și cum am fi invadat Mexicul după ce ne-au atacat japonezii la Pearl Harbor.”

Rumsfeld folosește aici vechiul truc numit *ignoratio elenchi* („ignorarea chestiunii”). La petreceri și în dormitor, numele lui e altul: „schimbarea subiectului” sau „ocolirea problemei”. În *ignoratio elenchi*, șpilul e să afirmi un lucru care în sine ar putea fi corect („armata preferă întotdeauna să lovească cele mai accesibile ținte”), folosindu-l însă pentru a susține o concluzie cu care nu are nici o legătură („deci hai să bombardăm o cu totul altă țară, care are ținte mai accesibile”). Este aceeași tactică pe care o folosește procurorul într-un caz de omucidere, când perorează pe larg despre cât de cutremurătoare a fost crima – un element care nu are nimic de-a face cu vinovăția sau nevinovăția acuzatului.

Clarke a declarat în emisiunea *60 Minutes* de la CBS că la început a crezut că domnul Rumsfeld glumește – o reacție firească ținând cont că există chiar o anecdotă clasică ce ilustrează perfect această *ignoratio*:

* În toate materialele citate, acolo unde am vrut noi să subliniem o idee, am folosit litere aldine.

În timp ce își face plimbarea de seară, un tip îl vede pe amicul său, Joe, stând în patru labe sub un stâlp de iluminat.

– Ce cauți acolo, Joe? Îl întreabă el.

– Mi-au căzut cheile de la mașină.

– Aici?

– Nu, în tufișul de colo. Dar lumina e mai bună aici.

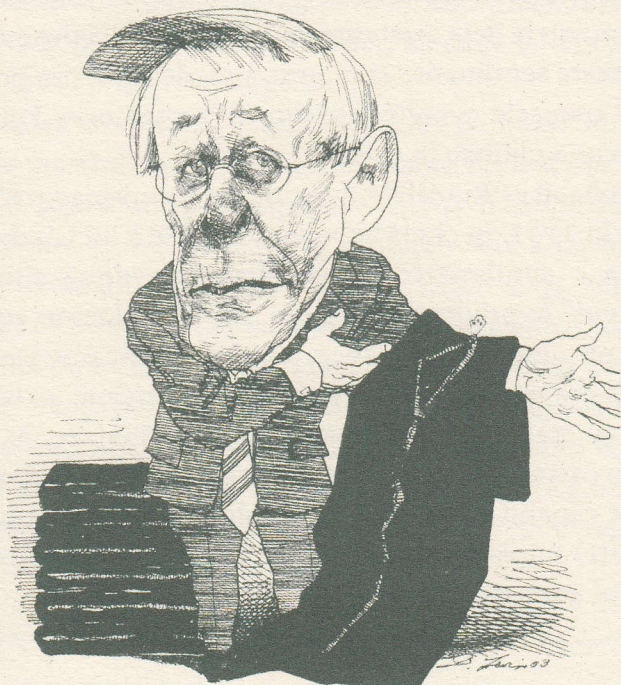
Un exemplu cunoscut al fenomenului de tip „lumina e mai bună aici” este cel al rapoartelor bursiere zilnice din presă. Scopul lor declarat este acela de a ne arăta cum merge economia în ziua respectivă, dar orice specialist v-ar spune că ele dezvăluie doar o fracțiune din imaginea economică generală; nu citim, spre exemplu, rapoarte zilnice privind numărul americanilor care coboară sub pragul sărăciei sau care și-au pierdut slujba în ziua aceea. Motivul nu este doar unul de ordin politic; de fapt, cifrele respective nu sunt disponibile zilnic, fiind mult mai greu de cuantificat. Infinit mai simplu este să citești valorile înscrise pe panoul de afișaj de la Bursa din New York. Lumina e mai bună acolo.

ARGUMENTUM AD ODIUM (Argument derivat din ură)

Nici domnul Rumsfeld și nici majoritatea colegilor săi nu sunt niște capete pătrate; și atunci, cum a fost posibil

LIBRIS

AȚI CUMPĂRA UN COSTUM DE HAINE
DE LA INDIVIDUL ĂSTA?

ca secretarul Apărării să vină în fața lor cu un asemenea argument nebunesc? Nu cumva Rumsfeld se baza pe faptul că, pentru administrația pe care o reprezenta, *Irak* era un cuvânt urât, iar cuvintele urâte acoperă multe scăpări ale logicii? Această strategie a discursului ambiguu este cunoscută ca „argument derivat din ură”, *argumentum ad odium*. Mai simplu spus, este o eroare logică prin care cineva încearcă să câștige o dispută exploatând sentimentele deja existente de animozitate și dușmănie. Iar aceste sentimente erau prezente, desigur, din belșug după tragicele evenimente din 11 septembrie. Furia și dușmănia pluteau în aer.

Probabil că Rumsfeld nu ar fi propus invadarea Mexicului în 1941, în ciuda aprecierii corecte a lui Clarke, că există o similaritate logică între cele două situații. Motivul? În privința Mexicului, lipsea un factor: *odium*. Nici un american nu avea pică pe mexicani. Dar cu Irakul era o cu totul altă poveste. Americanii se luptaseră cu irakienii cu numai câțiva ani înainte, așa că aveau *odium* din belșug față de ei. Iar faptul că Rumsfeld a fost capabil să propună (și mulți dintre colegii lui să accepte) un asemenea argument trăsnet demonstrază nivelul atins de *odium*.

ARGUMENTUM AD IGNORANTIAM (Argument derivat din ignoranță)

Exact când credeam că Rummy n-ar putea s-o facă mai lată (cu un plus de echivoc, să spunem), a făcut-o și mai și: